

SLOVO ÚVODEM

Vážení čtenáři,

podíváte-li se na fotografii na straně 2 tohoto zpravodaje, spatříte dva přátelsky naladěné chlapíky, kteří si kdesi v lese podávají ruce. Jeden z nich je patrně na poklidném rodinném výletě, takže i jeho rodina hraje svou roli v tomto obraze. Ilustrace scénky z běžného víkendů nějakých Evropanů, řeknete si. V našem případě však Zdeněk Patzelt, kolega ředitel Správy NP České Švýcarsko, pohotově zvětšil setkání, které se událo naprosto neplánovitě v neděli 13. července na ostré hraně Umlaufbergu v rakouské části Podují, naproti našemu Novému Hrádku. Náhodně se zde setkali ministři životního prostředí obou zemí: pan Josef Pröll (s rodinou) a pan Libor Ambrozek. Oba pánové pár hodin předtím museli (a činili tak určitě rádi) v tmavých oblecích a kravatách slavnostně zahájit, spolu s dalšími stovkami účastníků, provoz nového Nationalparkhausu poblíž Hardeggu. Zmíněný Dům národního parku integruje v sobě funkce návštěvnického střediska se stálou výstavou a informační kancelář, sídla Správy NP Thayatal a občerstvovacího a hygienického zázemí pro návštěvníky. Zároveň je místem setkávání těch, kteří mají Podují – Thayatal rádi.

Sousedé si dali na slavnosti velmi záležet. Kromě pánů ministrů byli přítomni i zemský hejtman a strýc ministrův pan Erwin Pröll a někteří jeho zástupci – zemští radové a další celebrity. Součástí programu byla i ekumenická bohoslužba a koncert věhlasné Hradní kapely z Hardeggu. Její kapelník ostatně udělal podobný krok, jako kdysi Bedřich Smetana se svou Libuší.

(dokončení na straně 2)

Národní park přichází do škol

Ne každá škola v naší republice má ve svém blízkém okolí takovou výbornou pomůcku k výuce přírodopisu a ochrany životního prostředí jako je národní park. Školy ve znojemském regionu tuto výhodu mají, mohou navštívit chráněnou přírodu a mají-li zájem o odborný výklad a doplňující informace ve formě expozice či zhlédnout film o Národním parku Podují, je jim k dispozici Návštěvnické středisko Správy Národního parku Podují v Čížově. I přes zdánlivou dostupnost není však pro leckteré školské zařízení jednoduché zaplatit autobus a vyrazit na jeden vyučovací den do národního parku, někdy chybí peníze, jindy čas a v některých případech třeba jen chuť a inspirace pedagogů. S podobným problémem se setkávali i za hranicí, v rakouském Národním parku Thayatal. Proto pracovníci jeho správy připravili program pro nejmladší školáky, který prezentují přímo ve školách, hravou formou dětem vysvětlují, co je to národní park a co v něm mohou vidět a motivují

tak děti i učitele k návštěvě samotného chráněného území. Program byl koncipován jako přeshraniční projekt a jako takový podpořen německými donátory Německou spolkovou nadací pro životní prostředí a Česko-německým fondem budoucnosti. Správa Národního parku Podují se zúčastnila vzorového rakouského programu a po dalších konzultacích program převzala a začala ho s mírnými obměnami, zohledňujícími místní podmínky, realizovat.

Návštěva pracovníků správy národního parku ve škole probíhá podle osnovy, ve které je zahrnuto povídání o národním parku nad obrázky a fotografiemi, praktické poznávání přírody všemi smysly a hry pro děti, pomocí kterých si vyzkouší své znalosti o problematice. Bezprostřední zážitek ze setkání dětí s přírodninami, které si mohou dobře prohlédnout, ohmatat, očichat i ochutnat by měl být prostředkem k vytváření kladného emocionálního vztahu k přírodě jako takové.

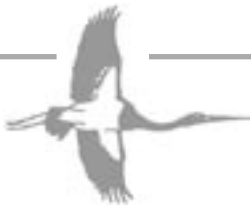
(pokračování na straně 2)

Národní park přichází do jedné z tělocvičen základní školy.

Obsah:

Slovo úvodem ...	1	Společně	8
Národní park přichází do škol	1	Zprávy z národního parku	9
Zprávy z národního parku	2 - 3	Pro naše návštěvníky	10
Příroda a kultura	4 - 5	Chráněná území České republiky	11
Ze sousedního břehu	6 - 7	Připravili jsme pro Vás	12

Vážení čtenáři...

(pokračování ze strany 1)

Složil pro slavnostní příležitost parádní pochod „Nationalparkmarsch“. Takže Podyjí – Thayatal se může chlubit dalším prvenstvím – je prvním parkem, kterému je zasvěcen téměř hymnický pochod.

A pokud jde o úvodníkové poučení skončím tím, čím jsem začal. A musím přitom konstatovat, že být přítomen chvíli, kdy se v lůně přírody překvapivě potkají dva lidé a oba jsou ministři stejného resortu vlád různých zemí, je zábavné. Ještě zábavnější však je, že se oba ihned po ukončení oficiální části oslav jaksi ve vsí slušnosti spěšně odporoučeli, aby mohli „dobít své baterky“ v přírodě. A navzájem se při tom „přistihli“ na místě činu. Inu i členové vlád jsou jen smrtelní lidé...

Ing. Tomáš Rothröckl
ředitel Správy NP Podyjí

Národní park přichází...

(pokračování ze strany 1)

Konkrétní ukázky a vysvětlování mají seznámit děti s tím, co mohou vidět v blízkém chráněném území a jak se tam mají chovat, aby z návštěvy získaly co nejvíce a přitom přírodě neublížily. Protože děti jsou při hlavní části programu rozděleny do menších skupinek, je nutné, aby se na akci podílelo více lektorů – zpravidla jsou to tři zaměstnanci správy NP a pedagog navštívené školy. Vhodné je, aby se učitelé účastnili i jako pozorovatelé celého programu, lépe pak na něj mohou navázat při výuce a využít získané informace.

Závěr školního roku 2002/2003 posloužil k vyzkoušení ekologického výukového programu „Národní park přichází do škol“ na české straně bilaterálního území Podyjí/Thayatal v prvních a ve druhých třídách ve školách v Tasovicích, Kravsku a v Šatově. Některé prvky z programu byly využívány jako doplněk při akcích jiného typu pro další školy. Akce byly zatím pedagogy i samotnými dětmi hodnoceny kladně. Správa NP Podyjí chce v této práci pokračovat i v následujícím školním roce, zejména v chladnějších měsících roku, kdy se děti příliš do přírody nedostanou. V ideálním případě by potom na program školy měly navázat exkurzemi do Podyjí, případně rakouského Thayatalu.

-mj-

Neoficiální setkání ministrů životního prostředí ČR a Rakouska na Umlaufbergu.

Malý fejeton o přírodě, smetí, dopisu v lahvi a odpověď Vojtovi

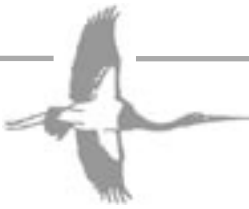
Volné dny o státních svátcích na počátku května byly pro každého z nás příležitostí k odpočinku nebo naopak k dohánění toho, na co během pracovního týdne nezbyl čas. Ten, kdo využil pěkného počasí k výletu do Národního parku Podyjí a toulal se někde mezi údolím Klaperáku, Novým Hrádkem a kolem opuštěného meandru na Lipině, mohl tu potkat skupinku lidí, členů Českého svazu ochránců přírody ZO č.1 ze Znojma, sbírajících zde artefakty vyspělé civilizace konce 20. a počátku 21. století. Počasí

přálo a tak se takřka na poslední chvíli podařilo dokončit úklidové akce, které po loňské srpnové a silvestrovské velké vodě prováděla Správa NP Podyjí ve spolupráci s nejrůznějšími organizacemi. Při povodních sebou voda vzala vše co bylo v jejím dosahu a přeměnila potřebné i nepotřebné ve směsici odpadků. S prací bylo třeba si pospíšet, aby nepořádek načas nezakryla bujně rašící vegetace.

Množství a složení odpadků se v podélném profilu měnilo. Od lidských sídel a přítoků do Dyje směrem dolů po proudu

Jednou z odměn za práci s nevábně vyhlížejícími materiemi byla prohlídka běžně nepřístupných částí Národního parku Podyjí a společná fotografie před nastoupenou přírodou.

se množství rozptýlených odpadků snižovalo. Po všech stránkách nejbohatší naleziště na uklízené trase bylo u splavu Novohrádeckého mlýna. Jen tu byly smetím naplněny 4 pytle.

Mají-li archeologové a historici definovány takové epochy vývoje lidské společnosti jako dobu kamennou, železnou a bronzovou, pak současné období by mohlo být podle převládajících nálezů nazváno dobou uhlíkatých polymerů – oddělení se specializací na igelit a mikrotén.

Přemýšleli jste někdy o tom, co všechno lze z těchto látek vyrábět? Jak krátkou dobu jsou tyto předměty masově používány, jak krátkou užitnou dobu mají a jak dlouho pohozeny v přírodě vydrží? Ještě že jsou dnes ve většině obcí rozmístěny nádoby na tříděný odpad a je tak snadnější zbavit se nepotřebných odpadků kulturním způsobem.

Mezi nalezeným a odstraněným harampádím bylo i několik kuriozit. Tak třeba

Sejmout z vyvráceného kmene třepající se igelitovou fangli byl úkol pro ty nejobratnější.

ba u Novohrádeckého mlýna byly nalezeny dveře s nápisem VSTUP ZAKÁZÁN. Pocházely možná ze zelené maringotky, kterou voda vzala v Hamrech u Vranova. Další její části se našly pod Liščí skálou.

Jako obzvlášť nebezpečný byl vyhodnocen nález lahve s benzínem. Vždyť jeden litr benzínu nebo běžných ropných produktů může znehodnotit až milion litrů vody. Lahve, ať skleněné nebo ty moderní PETky, patřily mezi nejčastější nálezy. V jedné se pak podařilo najít to, co prý zachránilo nejednoho ztroskotance. Dopis.

Tento byl vhozen do řeky ve Vranově a jeho autorem byl kluk, říkejme mu třeba Vojta. Z obav před tím, že by mohl být zuřivými ekoteroristy nebo nekompromisními úředníky nakonec označen za původce všeho toho sesbíraného nepořádku nebude jeho celé jméno uvedeno. Konečně v jeho případě to bylo jen z mladické nerozvážnosti a z romantických představ. Dnes už ví, že na takovou přepravu listovních zásilek není spolehnout a že to, co pošleme po vodě domněle hodně daleko můžeme čekat někde za humny. A navíc, Vojtové!!! Nám nebo někomu jinému může takový postup při likvidaci odpadu pořádně zkomplikovat život. -jš-

Obnova kapličky u Havraníků

Je potěšitelné, že i nadále pokračuje proces obnovy drobných církevních staveb ve znojenském pohraničí. Celá řada dříve těžce poškozených nebo zničených objektů se začíná postupně vracet do krajiny díky lidem nebo organizacím projevu jícím zájem o obnovu tohoto dědictví.

Symbolicky 5. července 2003 byla odhalena v Havraníkách nová kaplička zasvěcená Cyrilu a Metodějovi, moravským věrosvětcům. Stalo se tak díky spolupráci obce, výtvarnice Hany Valové, architektky Heleny Bukovanské a stavitele Jaromíra Poslušného, kteří dílo věnovali občanům. Nový objekt stojí na místě, kde stávala kaplička z 18. století. -tor-

V rámci vycházek a exkurzí pro veřejnost uspořádal Klub vojenské historie Hraničářský prapor 3 ve spolupráci se Správou Národního parku Podyjí akci, která se významně vymykala všem dosavadním.

„Pohraničí 1938“ byl název fiktivní ukázky podzimních událostí onoho roku. Přepadení celnice v Čížově a ukázky vojenské i civilní techniky v podání milovníků vojenské historie z celé České republiky navštívilo okolo 600 zájemců. -tor-

Duhové kameny ve znojenském muzeu

Na sklonku dubna byla v prostorách minoritského kláštera zahájena výstava Australské drahé opály. Přibližuje návštěvníkům duhově barevné drahokamy z nejmenšího kontinentu.

Jejich historie začíná prvními nálezy v roce 1872 v okolí White Cliffs v Novém Jižním Walesu. Během opálové horečky pak stačilo hledačům jen několik málo let na to, aby kameny ze světového klenotnického trhu vytlačili do té doby jedinou dostupnou surovinu drahého opálu „uherské“ opály z Dubníku na Slovensku, které byly používány k výzdobě skvostů již od starověku.

Základem výstavy, kterou uspořádalo Jihomoravské muzeum a české obchodní zastoupení firmy GEMEO byla velká kolekce mineralogických a klenotnických upravených ukázek suroviny z nejvýznamnějších nalezišť z Velké artézské pánve, z níž pochází asi 95% světové produkce drahých opálů. Představeny byly vlastnosti vzácného minerálu, jeho barevné odrůdy a zákonitosti vzniku barvoměny. Zatímco podrobné texty přinášejí informace o množství a kvalitě těžené suroviny, fotografie z nalezišť a zvláště pak další předměty jako klokani kůže, hudební nástroj didgeridoo, plechovka od místního piva aj., blíže charakterizují kontinent pod Jižním křížem i bezprostřední okolí kutišť a dávají leccos tušit o drsné i romantické duši hledačů opálu.

Samostatnou součástí výstavy o australských opálech byla ještě výstava umě-

Slavnostní vernisáže Australské drahé opály se dne 24. dubna se zúčastnil australský honorární konzul v Čechách pan Petr Vodvářka (uprostřed snímku). Znalecky si prohlíží ukázky broušených drahokamů pod dohledem jednoho z tvůrců výstavy RNDr. Jana Mráze, CSc. z firmy GEMEO.

leckých fotografií Jána Babiara z Bratislavy, který ve svých snímcích zachycuje pomíjivé okamžiky hry barevných světél v kameni.

Protože opály a jim podobné křemenné hmoty, jako např. chalcedony a rohovce se nachází i na Znojensku, bylo v době konání výstavy o australských drahokamech možné najít ve výstavních prostorách Jihomoravského muzea i malou prezentaci křemenných hmot místního původu. Ačkoliv byla tato část výstavy věnovaná především návštěvníkům

s mineralogickými ambicemi, mohla být chápána jako malý příspěvek k rozvoji regionální turistiky.

Doprovodnou akcí k probíhající výstavě byla oslava Opálového dne, kterou organizátoři připravili na 28. června. Toho dne uplynulo přesně deset let od chvíle, kdy byl vládou Australského svazu vyhlášen australský drahý opál národním kamenem. V průběhu Opálového dne se promítal film z prostředí opálových dolů a uskutečnila se přednáška o australských opálech a lidech, kteří propadli jejich podmanivému kouzlu. Připravena byla i vědomostní soutěž do níž spolupřátelská firma GEMEO věnovala velmi hodnotné ceny – sbírkové a šperkové kameny drahého opálu a originální uměleckou fotografii. V malém didaktickém koutku si návštěvníci mohli vyzkoušet některé prakticky využitelné vlastnosti minerálů a hornin. Mezi připravenými ukázkami byly mimo jiné také kamenné nástroje štípané z hnědých obecných opálů, které lze najít i u nás v Podyjí a i jinde na Znojensku. Že mohou být tyto kamenné nástroje velmi ostré, o tom svědčilo poranění, které si způsobil autor tohoto příspěvku při opracovávání smrkového špalíku.

Pro návštěvníky Jihomoravského muzea ve Znojmě byla výstava Australské drahé opály přístupná denně až do konce srpna.

-jš-

Snad právě v této chvíli doplňoval RNDr. Mráz svoji odbornou přednášku vzpomínkou na australský lokál, v němž se pivo čepuje do sklenic o objemu jedno deci!

Prázdninové výstavy na Vranovském zámku

Vranovský zámek bývá výrazným místem kulturního dění a nejinak tomu je i letos. Kromě kulturního léta je na hlavní turistickou sezónu vázáno i několik rozličných výstav. V červnu předznamenala sezónu výstava plná vůní a barev – tra-

diční výstava lilií. Především nezvyklá aranžmá v Sále předků, či klasické kresby v kapli, přilákaly mnoho návštěvníků. V kočárovně byla v průběhu prázdnin instalována hlavní letošní výstava „Osobní hygiena na šlechtických sídlech“, kterou uspořádal Národní památkový ústav v Brně spolu s Jihomoravským muzeem ve Znojmě. Zajímavá výstava nás provází světem hygienických potřeb a kosmetických prostředků šlechty, světem,

který není běžně ukazován v zámeckých instalacích a většinou zůstává ve skrytu depozitářů. Jako doplňkové akce bylo možno navštívit prodejní výstavu litografií a kreseb Maxe Švabinského a dalších mistrů našeho moderního umění a dále výstavku věnovanou prvorepublikovému opevnění s navazující možností shlédnout expozici v plně vystrojených a vyzbrojených autentických bunkrech poblíž zámku. -tor-

Z vernisáže výstavy „Osobní hygiena na šlechtických sídlech“

Jeden z vystavených exponátů

Výstava Podyjí našima očima v Moravském Krumlově

Od 14.května do 30.června byla v galerii Knížecí dům v Moravském Krumlově instalována výstava Podyjí našima očima. Jednalo se o v pořadí už třetí instalaci výstavy fotografií, kreseb a sbírkových předmětů, jejichž autory nebo majiteli jsou současní či bývalí zaměstnanci Správy Národního parku Podyjí.

Snahou vystavovatelů bylo tentokrát seznámit s krásami Podyjí i obyvatele nového správního centra, z nichž značná část i přes nevelkou vzdálenost dosud park ne navštívila. Nynější třetí instalace v prostorách městské galerie byla pravděpodobně nejzdařilejší, a to nejen díky krásnému prostředí galerie, ale možná i díky netradičnímu přístupu a nadšení kurátora výstavy pana Jiřího Šandy. Součástí výstavy na konci školního roku bylo i několik přednášek pro žáky moravskokrumlovských škol. - kk -

Z interiéru výstavy v Knížecím domě

Nationalparkhaus slavnostně otevřen

Správa Nationalparku Thayatal se sídlem v Hardeggu v polovině června provizorně a v neděli 13.července defini-

na Merkersdorf. Jedná se o moderní budovu, která má zachycovat návštěvníky přijíždějící do Thayatalu z rakouského

který obdrží spolu se vstupenkou. Součástí zařízení budovy je ještě informační kancelář, restaurace a konferenční místnost, budova je současně i novým sídlem vlastní Správy Nationalparku Thayatal.

V areálu Nationalparkhausu je budováno záchytné parkoviště a nová zastávka autobusu, i z toho je patrné, že naši rakouští kolegové očekávají velkou návštěvnost. Na rozdíl od našeho návštěvníckého střediska v Čížově (otevřeno duben – říjen) bude zde zavřeno pouze v měsících lednu a únoru. V průběhu března, října, listopadu a prosince je otevírací doba plánována na čtvrtek až neděli od 10 do 16 hodin. V hlavní návštěvní sezóně od dubna do září je pak s výjimkou úterý otevřeno každý den od 10 do 18 hodin. Na tomto místě je potřeba rovněž zdůraznit, že do zařízení je potřeba platit vstupné, pro dospělé toto činí 3,80 euro, zlevněné pro děti, studenty a důchodce pak 2,20 euro.

Spolu s novým záchytným bodem se i významně doplňuje síť turistických cest v Nationalparku Thayatal (informace na dalším místě zpravodaje). Na tomto místě nezbývá než našim rakouským kolegům popřát, aby si do jejich střediska a na nově vytyčené stezky našlo cestu hodně milovníků přírody, kteří dokáží ocenit ať už virtuální nebo skutečné hodnoty bilaterálního národního parku Podyjí - Thayatal. - kk -

Nationalparkhaus - nové návštěvnícké středisko a zároveň sídlo Správy NP Thayatal.

tivně (a jak bývá u našich jižních sousedů zvykem – s velkou slávou) otevřela své návštěvnícké středisko. O položení základního kamene stavby jsme informovali v čísle 2/2002 Podyjského listí. Tehdy nám nepřipadlo nijak zvlášť reálné, že by celá stavba včetně všech zařízení pro veřejnost mohla být v provozu již v létě 2003.

Tzv. Nationalparkhaus vyrostl na poli nad serpentínami z Hardeggu směrem

vnitrozemí a vybavovat je základními informacemi o bilaterálním Národním parku Podyjí – Thayatal. Těžištěm budovy je velmi působivá a nákladná expozice „Přírodní dějiny“ v místnosti, jejíž přepážky ve tvaru vln symbolizují hraniční řeku Dyji. Expozice s celou řadou velmi moderních a jinde nevidaných efektů je tříjazyčná (v němčině, češtině a angličtině) a návštěvník si některé poznatky může upřesnit ještě pomocí tištěného průvodce,

Možnosti pěší turistiky v Národním parku Thayatal

Nationalpark Thayatal se svou rozlohou necelých 14 km² je územím poměrně malým. Stejně jako v Národním parku Podyjí je i zde z důvodu zachování neporušeného přírodního prostředí zakázána celá řada sportovních či pobytových aktivit v přírodě, které mohou být provozovány v jiných atraktivních územích (např. horolezectví, orientační běh, vodácké sporty apod.). Na rozdíl od české strany zde neexistují ani cykloturistické cesty.

Národní park Podyjí a jeho ochranné pásmo disponuje poměrně hustou a dobře udržovanou sítí cyklistických tras pro veřejnost ať už se zpevněným povrchem (okresní silnice spojující obce ochranného pásma, lesní účelové cesty) nebo s povrchem vhodným zejména pro horská kola (oblast znojemských vřesovišť, cesta z Podmolí, přes Králův stolec na

Hardegg - tradiční východisko k výletům do Thayatalu

Z cesty podél řeky Dyje

Hradiště apod.). Zdatný cyklista, který chce poznat českou stranu národního parku zde má dostatek možností k uspokojení svého koníčku.

Ne tak na straně rakouské v Nationalparku Thayatal. Cestní síť v tomto území není vhodná pro provozování cykloturistiky, významnou roli zde určitě sehrává i soukromé vlastnictví lesa. Cykloturisté jsou proto vytlačeni pouze na obě přístupové silnice do Hardeggu (směrem od Merkersdorfu a Fellingingu) a samozřejmě na tematické cykloturistické stezky Znojemska – Retzer Land ještě dále do vnitrozemí. Při nerespektování zákazu pak mohou být lapeni a citelně penalizováni.

Pěší turistika tak zůstává jedinou pohybovou aktivitou na území Nationalparku Thayatal. Vzhledem k rozloze, výškovým poměrům a protáhlému tvaru území jsou možnosti sice omezené, nicméně velmi kvalitní. Ten, kdo má Podyjí prochozené z české strany, měl by si projít i stranu rakouskou, neboť například pohled na Nový Hrádek z opačného břehu opravdu stojí za to.

Rakouským Podyjím prochází zhruba v západovýchodním směru dálková trasa 630. Daleko zajímavější však jsou turistické okruhy vyznačené až po vyhlášení národního parku. Celkem je jich 6 a jsou vyznačeny v terénu barevnými tabulemi s logem národního parku. Výchozím místem k těmto okruhům jsou Hardegg,

Merkersdorf a nově i Nationalparkhaus (nové návštěvnické středisko našich rakouských kolegů - o jeho otevření informujeme na straně 6) na poloviční cestě mezi oběma těmito sídly. Pokud zvolíte cestu č.1 s červenou tabulkou a označením Thayatalweg, projdete se krásným údolím Dyje mezi Hardeggem a ústím potoku Kajabach a uvidíte ze druhého břehu partie 1.zóny NP Podyjí, které jsou na naší straně veřejnosti nepřístupné.

stuné. V místě zvané Umlaufstiege můžete přejít úzkou skalnatou šíjí a cestu si zkrátit téměř o hodinu a nebo pokračovat dál okolo řeky podél starých rybářských chat a po loukách viditelných z Nového Hrádku.

Thayatalweg je jedinou cestou v NP Thayatal, která není zaokružována zpět na výchozí místo, všechny ostatní ano. Okruhy č.2 a 3 (modrý a zelený) nás zavedou do bezprostředního okolí Hardeggu a jsou asi naší turistické veřejnosti známy. Okruh č.4 (šedý) je pak do určité míry shodný s východní větví Thayatalwegu, ale z Umlaufstiegu se můžeme dát do prudkého kopce, který nás dovede až na kraj lesa a k výchozímu místu vesnici Merkersdorf.

Okruh č.5 (fialový) a 6 (oranžový) jsou zbrusu nové. První obtáčí v bezprostřední blízkosti zříceniny hradu Kaja, druhý nás pak zavede od Nationalparkhausu na novou vyhlídku nad městečkem Hardegg. Terénní úpravy jsou zde velmi čerstvé a možná ne každému návštěvníku musí být po chuti.

Zákres všech návštěvnických okruhů bude proveden do nové mapy 1:25 000 Národního parku Podyjí - Thayatal, která bude vydána pro návštěvnickou sezónu 2004. V současné době jsou vyznačeny v terénu a nejlepší informace o nich je možno získat na obou návštěvnických střediscích v Čížově a Hardeggu.

- kk -

Hrad Kaja je častým cílem návštěvníků Thayatalu

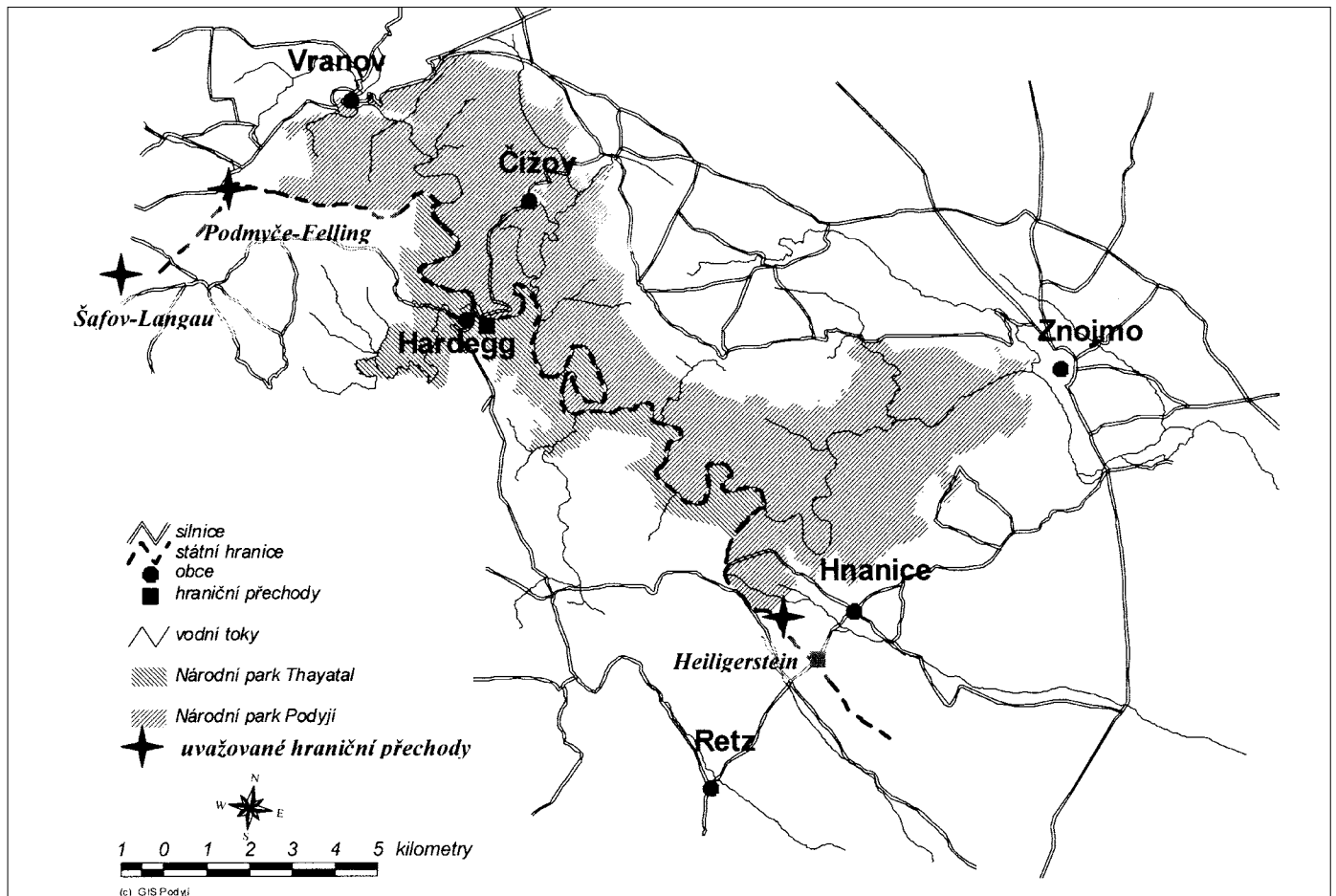
Nové turistické stezky na českorakouské hranici ?

V souvislosti s dalším rozšířením nabídky pro návštěvníky bilaterálního národního parku Podyjí – Thayatal se diskutuje i možnost nových přechodů mezi oběma státy. Nejednalo by se o klasické hraniční přechody s režimem jako je mezi Hnanicemi a Mitterretzbachem nebo Čížovem a Hardeggem, ale místa by měla statut tzv. „turistické stezky“ tak, jak je tomu např. na českosaské hranici v severních a západních Čechách. To znamená, že turisté obou sousedních států mohou překračovat hranici na určitých místech a v určitou denní dobu, musí mít u sebe platný cestovní doklad, ale zpravidla zde nejsou kontrolováni, protože policejní or-

konávat. Ve východní části se jedná o lokalitu Heiliger Stein (cca 1 km západně od stávajícího silničního přechodu Hnanice – Mitterretzbach). Zřízení této turistické stezky by pomohlo pěším a cyklistům v tom, aby se nemuseli zapojit do běžného ruchu na dost využívaném přechodu pro auta. Daleko významnější je však návrh turistické stezky v západní části národního parku v oblasti Vranovska.

Populárním cyklistickým okruhem využívaným návštěvníky NP Podyjí-Thayatal bývá trasa Čížov – Hardegg – Mitterretzbach – Hnanice – Podmolí – zpět Čížov dlouhá necelých 50 km. Pokud by cyklista chtěl udělat okruh i směrem na

v minulosti využívaná k víkendovým přechodům státní hranice pro občany zde žijící, lokalita je navíc poměrně vzdálená od území národního parku. V případě propojení obcí Felling a Podmyče už záměr tak bezkonfliktní není, neboť staré cesty mezi oběma obcemi byly po roce 1950 zrušeny a bylo by potřeba některou z nich obnovit. Správa NP Podyjí navíc bude trvat na tom, aby v případě realizace byla vybrána varianta pokud možno „co nejzápadnější“, aby nedošlo k významnějšímu přílivu návštěvnosti na okraj lesního komplexu Braitava, tedy jakéhosi klidového území, kde nejsou žádné zpřístupněné cesty pro veřejnost.

gány na těchto místech vykonávají dozor pouze namátkově.

Na začátku roku 2003 proběhla schůzka mezi správami obou národních parků a představiteli obou turistických spolků (Klub českých turistů a Österreichischer Touristenklub), kde se mimo jiné diskutovala i otázka těchto míst. Všichni představitelé se shodli a společně navrhli zřízení dvou míst, kde by výše uvedeným způsobem bylo možné státní hranici pře-

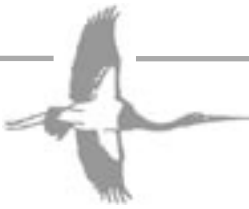
západ, musí se spolehnout na hraniční přechod Vratěšín – Drossendorf a musí absolvovat již 70 km. Těm, kdo si na tak dlouhý okruh již netroufají, citelně chybí možnost překročení hranice někde blíže. Možností na otevření turistické stezky existují mezi obcemi Langau – Šafov nebo Felling – Podmyče.

Z hlediska ochrany přírody je první varianta naprosto bezkonfliktní. Navrhovaná turistická stezka byla již několikrát

Od nápadu k realizaci nebývá mnohdy zrovna blízko. Schválení a provozování nových turistických stezek (na celé českorakouské hranici je jich navrhováno více jak 20) je procesem dlouhodobým a je potřeba vyřešit spoustu sporných bodů. Konečné schválení musí být pak realizováno mezistátní dohodou, doufejme, že návštěvníci Podyjí i ostatních pěkných koutů na českorakouské hranici na ni nebudou čekat dlouho.

- kk -

Studánky Znojemska

Pod tímto názvem a s podtitulem Průvodce po studánkách Znojemska a Vranovska vydal začátkem léta Okrašlovací spolek ve Znojmě ve spolupráci s Nadací Partnerství a českou centrálou Greenways informační skládačku o nejvýznamnějších pramenech a studánkách našeho regionu. Jedná se o výběr asi těch nejznámějších v poměrně širokém území mezi Vratěnímem a Uherčicemi na západě a Božicemi a Lechovicemi na východě.

Textová část ke každému z 15 objektů začíná popisem cesty, jak se k němu můžeme dostat. Následuje vždy nejpodstatnější stať o historii pramene a jeho stavebních úpravách, mnohdy doplněná i pověstí. Součástí textu je i popis posledních úprav a současné využití objektu. Ke každé studánce samozřejmě nechybí ani fotodokumentace. Zajímavé jsou i poměrně obsáhlé a zdaleka ne každému známé informace o zásobování Znojma vodou z citonického vodovodu a o lesoparkových úpravách v okolí Vranovského zámku. V době ostrého konkurenčního boje mezi kartografickými firmami pak působí velmi sympaticky kreslená mapa (či spíše náčrt situace) o rozmístění objektů ve znojemském regionu.

Studánka Samaritánka nedaleko Hradiště

Je dobře, že v současné době, kdy zdaleka ne všichni kolem nás se ještě naučili rozumně hospodařit s přírodními zdroji, se Okrašlovací spolek ve Znojmě věnuje mimo jiné právě tématu studánek. Z letmého přečtení informační skládačky je patrný i stoupající zájem veřejnosti a institucí na jejichž pozemcích studánky leží právě o tyto objekty. Asi není náhodou, že s výjim-

kou pramene Gránického potoka jsou všechny ostatní objekty v poměrně dobrém stavu.

I když informační skládačka vyšla poměrně ve vysokém nákladu (4000 výtisků) byl tento náklad ihned rozebrán. V současné době je dle našich informací nejpohodlněji k dostání v Návštěvnickém středisku Správy NP Podyjí v Čížově a to zdarma .- kk -

Dětský den s národním parkem

Již podruhé se zúčastnila Správa Národního parku Podyjí akce pořádané již tradičně v rámci Mezinárodní dne dětí v areálu Policie ČR ve Znojmě. Hlavním pořadatelem akce byl Cyklo Klub Kučera, dále se na spolupořádání podílely znojemské organizace jako Policie ČR, záchranný hasičský

sbor, zdravotnická záchraná služba, dům dětí a mládeže a hudební škola Yamaha. Vedle jejich lákavé nabídky, ve které nechyběla např. jízda na elektrických tříkolkách, výstava exotických zvířat či horolezecká stěna nebyl stánek Správy NP Podyjí zřejmě tou nejpřitažlivější atrakcí. Přesto zájemců

z řad dětí přišlo během dne opravdu hodně. Po loňské zkušenosti, kdy dva pracovníci jen těžko zvládali fronty soutěžících, se osazenstvo stánku rozrostlo na dvojnásobek. I tak měli chvílemi čtyři lidé opravdu co dělat, aby všechny příchozí uspokojili.

Pro děti byl opět připraven krátký kvíz o NP Podyjí a ochraně přírody u nás. Cílem nebylo děti příliš zkoušet, spíše jim zprostředkovat vědomosti o národním parku. K tomu sloužily vystavené obrázky a fotografie z jeho území a vysvětlující komentář pracovníků. Děti, které nevěděly hned správné odpovědi na otázky kvízu, se k nim touto cestou postupně dobraly a všechny odcházely s obrázkem zvířete na památku. Zkrátka nepřišli ani ti nejmladší, jejichž návštěva stanoviště měla podobu povídání o zvířátkách a kytičkách na fotografiích. S některými přišli i rodiče, kterým byly v případě zájmu podávány i odbornější informace. Doufejme, že akce přispěla k rozšíření zájemců o chráněnou přírodu, kterým nebude lhostejné, co na svých výletech venku vidí kolem sebe.

Den dětí uvnitř minipozice Správy NP Podyjí

Nový návštěvnický okruh Cesta Heleny Mniszkové

Z minulého čísla našeho zpravodaje jste se mohli dozvědět, že 24. května Správa Národního parku Podyjí slavnostně otevřela nový turistický okruh poblíž vranovského zámku, který byl připraven ve spolupráci s Lesy ČR. Duchovním ot-

nedávnému stavu byl porost v rámci možností upraven.

Cesta pokračuje kolem torza malé kamenné sedačky, přes dřevěný mostek a vlevo od cesty se odkrývá pohled na památku Kaple Panny Marie Ochranitelky

podářský dvůr a přicházíme k nově obnovené památce Studánce hraběnky Heleny, pocházející pravděpodobně z roku 1876. U objektu je umístěna informační tabule.

Přejdeme silnici, za kterou se nachází nebeský rybníček z konce 18. století. Cestou starou ovocnou alejí si můžeme všimnout zajímavých pohledů na vranovský zámek. Po okraji lesa se dostaneme k obnovené prudké lesoparkové serpentinové stezce do Felicína údolí a dále podle potoka k Felicitině studánce z roku 1806. Studánka byla kompletně zrekonstruována v roce 2001 a letos k ní byl osazen informační panel, přibližující kolemjdoucím její historii. Povšimneme si ještě datačního patníku z roku 1804 a dvou historických kamenných mostků a můžeme se mírně stoupající trasou vrátit zpět k zámku.

K okruhu již nepatří, ale za zmínku rovněž stojí, cesta od odstavného parkoviště k zámku, která také prochází částí bývalého lesoparku. I zde je umístěn nový panel s informacemi a jelikož se jedná o pomyslnou vstupní bránu do vranovského lesoparku směrem od Vranova, je text zaměřen obecně na celý lesoparkový komplex. Z této trasy je také možné odbočit na Hallamasskovu vyhlídku obnovenou v roce 2001, ze které se otevírá pěkný pohled na městečko Vranov nad Dyjí.

Písemný informační materiál o trase okruhu včetně historických údajů o vzniku Vranovského lesoparku je k dispozici na Správě NP Podyjí a dalších místech.

-mj-

Výhlídka Tanečnice - dobová kresba

cem stezky i lesoparkových rekonstrukcí je pracovník Národního památkového ústavu v Brně Jan Kozdas. Turisté mají možnost projít si trasu dlouhou přibližně 3 km a přidat tak například k návštěvě zámeckých interiérů i procházku pěknou přírodou bývalého Vranovského lesoparku s několika zastaveními u drobných památkových objektů, doplněných informačními panely s texty.

Výchozí bod okruhu je před vstupní branou do zámku, je možné zvolit libovolný směr, chceme-li se ovšem vyhnout prudkému stoupání, je lepší vydat se po trase tak, jak zde bude popsána. Přejdeme silnici a dáme se doprava kolem bývalé zámecké kočárovny a konírny, které slouží v současné době k pořádání různých sezonních výstav, a doposud nevyužitě bývalé jízdárny, u níž rekonstrukce bohužel zatím neproběhla. Po chvíli dojdeme na vyhlídku, pro kterou se v minulosti užívaly názvy Tanečnice, U kamenného stolu či Böllerplatz. O rekonstrukci včetně umístění informačního textu se zasloužily Lesy České republiky. Z tohoto místa se naskýtá netradiční pohled na vranovský zámek. Není sice tak dokonalý jako v době vybudování vyhlídky, kdy rozhledu nebránily stromy, ale oproti

(Maria Schutz) , dříve nazývanou Antický či Dianin chrámek. Zájemci se mohou podívat až ke stavbě. Poté mineme torzo velké kamenné sedačky, přejdeme přes Hraběčinu louku, kde se trasa stáčí do protisměru. Po čase dorazíme k objektům, které přechodně posunou naši procházku do jiného historického období, k lehkým opevněním z doby před druhou světovou válkou. Vzápětí se ale vracíme zpět v čase, když mijíme historický zámecký hos-

Mária Schutz - dobová kresba

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory patří k nejstarším velkoplošným chráněným územím a za těch více jak 35

i chuť pozdravit každého návštěvníka, kterého potkáte, protože tuto příležitost máte třeba dvakrát za celý den.

mi významná čedičová kupa Bukovec ve východní části CHKO.

Po stránce klimatické jsou Jizerské hory rovněž velmi zajímavé. Jedná se dlouhodobě o naše nejdeštivější pohoří, denní srážkový úhrn 345 mm z roku 1897 naměřený na Nové louce budí respekt i ve srovnání se zkušenostmi s loňskými srážkami, které předcházely srpnovým povodním. Rovněž průměrný roční srážkový úhrn 1705 mm je spojen s klimatickou stanicí v Bílém potoce na návětrné straně Jizerských hor. To, že v některých partiích pohoří leží sníh v průměru okolo 150 dnů v roce, svědčí rovněž o mnohém.

Po stránce přírodních hodnot jsou jedním z nejpozoruhodnějších biotopů jizerskohorská rašeliniště. Najdeme je na více místech ploché centrální části pohoří (Černá jezírka, Klečové louky, Klikvová louka, Na Čihadle, Na Kneipě, Nová louka, Rybí loučky, U posedu) a zasahují i na území sousedního Polska. Z velké části bývají porostlá klečí a vyskytují se zde některé velmi vzácné druhy rostlin – např. blatnice bahenní, ostřice chudokvětá, suchopýrek trsnatý a další. Velmi významný je i přirozený výskyt jalovce obecného nízkého na písčitých náplavech na některých plochých lokalitách ve vysokých partiích pohoří.

(dokončení na straně 12)

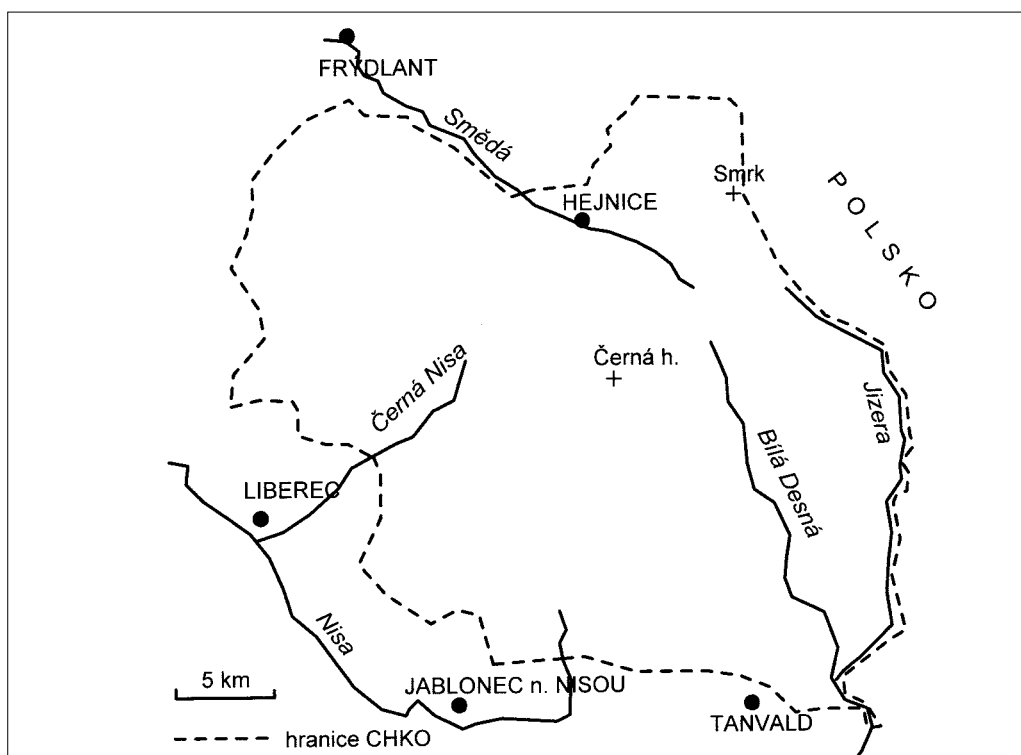

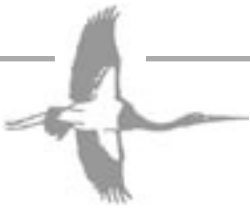
Jizera (1122 m n. m.) - druhý nejvyšší vrchol Jizerských hor

let své existence si už opravdu zažila své. Musela se (a dodnes se musí) potýkat s problémy souvisejícími se zdravotním stavem smrkových porostů ve vrcholové části, každoročně čelí obrovské návštěvnosti ze strany pěších turistů, ale zejména cyklistů a běžkařů. V poslední době pak odolává invazi rychlých chlapců na ještě rychlejších motorkách, kteří navzdory všem obecně závazným předpisům i pravidlům slušného chování se snaží prohánět své řvoucí stroje úplně všude.

Jizerské hory jsou územím velkých kontrastů, od jihu se pozvolně zvedají, zatímco směrem severním strmě upadají do Frýdlantské kotliny. Návštěvník vrcholových partií si na každém kroku uvědomuje obrovský rozsah kalamity, která postihla místní lesy, zatímco o několik kilometrů dál uprostřed Jizerskohorských bučin musí být uchvácen nádherou interiéru člověkem ani jinými škůdci téměř nedotčeného lesa. Relaxace po značených cykloturistických či běžkařských trasách někde okolo Nové louky nebo na Štolpišské silnici většinou ani žádnou relaxaci nebývá, neboť se zpravidla pohybujete někde uprostřed souvislého pelotonu návštěvníků, zatímco v odlehlejší části hor máte čas

Po ne zrovna radostném úvodu je nutno konstatovat, že Jizerské hory oplývají nespornými přírodními hodnotami. Po stránce geologické jádrem území je tzv. krkonoško-jizerský pluton, tvořený vyvřelými horninami blízkými žule, po obvodu obalený téměř souvislým pláštěm velmi starých metamorfovaných hornin, zejména fylitů a svorů. Tak trochu výjimečný je výskyt vápenců v oblasti Raspenavy a zejména morfologicky vel-

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory

(pokračování ze strany 11)

Na zachovalých vlhkých loukách v nižších partiích je četný výskyt orchidejí a dále pak vachty trojlisté, prhy arniky či upolínu nejvyššího.

Přirozeným jizerským biotopem je samozřejmě les. Vzhledem k rozvoji průmyslu v podhůří Jizerských hor již v průběhu 19. století byly rozsáhlé snadněji dostupné plošší části pohoří vykáceny a druhová skladba lesa změněna ve prospěch dodnes vůdčího smrku. S následky nedávných imisních a hmyzích škod,

kteří byly vyvolány právě těmito kroky, se pohoří bude ještě dlouho potýkat. Nejlepší původní smíšené porosty se proto dochovaly především na severní straně pohoří (chráněny v rámci Národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny). Dalšími národními přírodními rezervacemi jsou Rašeliniště Jizery na českopolském pomezí a Rašeliniště Jizery známé i jako významné mineralogické naleziště.

Jizerské hory jsou oblastí s velmi

krásnou původní výstavbou. Je situována nejen do okrajových obcí chráněné krajinné oblasti, ale i do obydlených enkláv uprostřed lesů (např. Jizerka nebo Kristiánov). Díky chalupaření, jehož počátky téměř před padesáti lety lze vystopovat právě i v Jizerských horách, byla velká část hodnotných objektů vesnické architektury zachována a tvoří krásný doplněk k neméně krásné, i když těžce zkoušené přírodě Jizerských hor.

- kk -

PŘIPRAVILI JSME PRO VÁS

Vzpomínka na hvězdářskou noc

Proto jsem musel jet autem (osobním, naší rodiny).

Představení se povedlo, až na to, že jsme zmeškali západ Slunce. Stmívalo se věru zvolna, ale Jupiter byl vidět záhy, všichni zahlédli i Saturn a vytrvalci se dočkali začátku noci. Až odešli i poslední, s obdivem jsem se rozhlížel po nebi sám. Je věru v Národním parku ještě pěkné nebe, jakkoliv je co spravovat (světelný dóm nad Znojmem i nižší nad řadou vesnic a kdovíjakých zcela zbytečně osvětlených míst).

Obdiv zaslouží praxe, že se v Čížově k půlnoci vypíná veřejné osvětlení vůbec, a v sousední vsi z větší části.

Pro ochranu přírody i zdraví obyvatel je to velmi přínosné. Samozřejmě, hodně by pomohlo i to, kdyby svítidla byla kryta shora a z boku natolik, že by nemohla svítit jinam než dolů. Docílit toho alespoň v Čížově by byl pěkný dárek k dalšímu Evropskému dni parků.

Jan Hollan, červen 2003

K tomu zbývá jen dodat, že akce se bude pro velký úspěch pravděpodobně opakovat v příštím roce. Zájemci asi nebudou muset čekat na květen, pro změnu by se totiž měla pozorovat zimní noční obloha, nejspíš někdy na přelomu února a března.

-mj-

O letošním Evropském dni parků jsme přinesli obšírnou reportáž již v minulém čísle. Přesto si zde dovolíme malé ohlédnutí za jeho závěrečnou akci a to slovy hlavního protagonisty finále večera, pana Jana Hollana z Hvězdárny a planetária Mikuláše Koperníka v Brně.

Zpráva o výsledku pracovní cesty

V sobotu 24. května 2003 jsem v Čížově, nedaleko budovy Národního parku (přesněji, těsně západně od památky zvané špačkárna, na rovněž památkové cestě) vedl veřejné pozorování večerního a nočního nebe. Konalo se v rámci Evropského dne parků jako poslední bod programu. Na toto večerní představení jsem přivezl řadu dalekohledů (asi šest, různých velikostí) laskavě zapůjčených mou mateřskou hvězdárnou.

